

NORGES HØYESTERETT

Den 11. oktober 2004 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2004-01696-A, (sak nr. 2004/1061), straffesak, anke,

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Stein Vale)

mot

A (advokat Arne Meltvedt)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Støle**: Saken gjelder anke over lovanvendelsen i en straffesak der lagmannsretten under dissens frifant tiltalte for forbrytelse mot straffeloven § 127. Spørsmålet er hvilken betydning det skal få at siktede før tiltale ble tatt ut, ved en feil var blitt tilsendt datautskrift fra politiet med underretning om at forholdet var henlagt etter bevisets stilling, jf. straffeprosessloven § 74 første ledd.
- (2) Bakgrunnen for saken er følgende:
- (3) Søndre Buskerud politidistrikt tok 12. desember 2003 ut en foreløpig siktelse mot A for en rekke straffbare forhold. Post IV gjaldt et tilfelle av forbrytelse mot straffeloven § 127 første ledd første straffalternativ. Ifølge siktelsen hadde han ved en anledning rygget med en stjålet bil inn i en uniformert politibil i et forsøk på å hindre politiet i å pågripe ham. I et etterfølgende rettsmøte til behandling av politiets begjæring om varetektsfengsling, hadde han erkjent straffeskyld for dette forholdet – en erkjennelse som var opprettholdt i en senere politiforklaring.
- (4) Da politiet ikke hadde påtalekompetanse for dette forhold, jf. straffeprosessloven § 67 annet ledd slik loven lød før 1. april 2004, måtte saken forelegges statsadvokatene i Oslo. Under politiets arbeid med dette ble det ved bruk av politiets datasystem ved en feiltakelse sendt ut en datautskrift med underretning om saksavgjørelse – henlagt etter bevisets stilling – for så vidt gjaldt post IV i den foreløpige siktelsen. Underretningen ble datert 3. mars 2004 og sendt til tiltaltes adresse 4. mars 2004. Politiets siktelse med innstilling ble oversendt statsadvokatene i Oslo 7. mars 2004, og her var det straffbare forholdet tatt med i post I. Tiltalebeslutning i samsvar med politiets forslag ble tatt ut 9. mars 2004.

- (5) Ved Drammen tingretts dom 22. mars 2004 ble A dømt til en straff av fengsel i 1 år, hvorav 6 måneder ble gjort betinget med en prøvetid på 2 år. Han ble frifunnet for noen poster i tiltalen, herunder for post I. Begrunnelsen var at forholdet ble henlagt av en politiadvokat som ikke hadde påtalekompetanse i forhold til straffeloven § 127, at forholdet måtte bedømmes etter straffeprosessloven § 74, og at kompetent påtalemyndighet ikke hadde truffet en særskilt beslutning om omgjøring av henleggelsen etter samme lov § 75 annet ledd.
- (6) Påtalemyndigheten anket over saksbehandlingen for så vidt gjaldt post I i tiltalebeslutningen, samt over straffutmålingen. Jeg nevner at politiet i sin innstilling til statsadvokatene i Oslo med forslag om anke, opplyste at tiltalte i tingretten hadde forklart at han ble kjent med underretningen om henleggelse i forbindelse med at hans far besøkte ham i fengselet 12. mars 2004, og at tiltalebeslutningen ble forkynt for ham senere samme dag.
- (7) Borgarting lagmannsrett avsa dom i saken 23. juni 2004. Frifinnelsen for post I ble her opprettholdt. Dommen ble på dette punkt avsagt under dissens. Flertallet kom til at underretningen til siktede måtte likestilles med en situasjon hvor det var truffet gyldig vedtak om henleggelse, og at det ikke var truffet en særskilt avgjørelse om omgjøring etter straffeprosessloven § 75 annet ledd. Mindretallet – rettens formann – mente at statsadvokaten ved å ta ut tiltale innenfor fristen, hadde truffet et gyldig vedtak om omgjøring.
- (8) Lagmannsretten forkastet enstemmig påtalemyndighetens anke over straffutmålingen.
- (9) Påtalemyndigheten har anket til Høyesterett over lovanvendelsen for så vidt gjelder frifinnelsen for post I i tiltalebeslutningen.
- (10) *Påtalemyndigheten* har i korte trekk anført:
- (11) Det foreligger ingen gyldig beslutning om henleggelse. Underretningen var en direkte følge av et uriktig tastetrykk ved anvendelsen av politiets datasystem, og var ikke uttrykk for noen vilje hos vedkommende politiadvokat om å henlegge saken. Formkravene i påtaleinstruksen § 17-3 er ikke fulgt, og politiadvokaten hadde heller ikke kompetanse til å henlegge en sak der siktelsen gjaldt forbrytelse mot straffeloven § 127.
- (12) Subsidiært anføres at beslutningen er omgjort av kompetent påtalemyndighet, jf. straffeprosessloven § 75 annet ledd. Statsadvokaten har tatt ut tiltale kort tid etter at underretning om henleggelse ble sendt ut, og det gjelder ikke andre vilkår for omgjøring enn at den skjer innenfor fristen på tre måneder.
- (13) *Forsvareren* har i korte trekk anført:
- (14) Tiltalte fikk en meddelelse om at saken var henlagt, og denne må etter omstendighetene likestilles med en beslutning om å henlegge saken. Riktignok fikk han senere samme dag forkynt tiltalebeslutningen, men han ble først kjent med henleggelsen. Han har da et behov for å kunne innrette seg etter politiets underretning og må være beskyttet med mindre det treffes en gyldig beslutning om omgjøring innen fristen.

- (15) Noen slik beslutning ble ikke truffet. At statsadvokaten har tatt ut tiltale, er ikke tilstrekkelig. Han hadde på dette tidspunkt ikke kunnskap om at politiet hadde sendt ut meddelelse om henleggelse, og det har derfor ikke funnet sted noen særskilt avveining av de hensyn som gjør seg gjeldende i en slik situasjon. Lagmannsrettens avgjørelse er riktig, og anken må forkastes.
- (16) *Jeg er kommet til at anken må tas til følge, og at lagmannsrettens og tingrettens dommer må oppheves for så vidt gjelder frifinnelsen for tiltalebeslutningen post I.*
- (17) Spørsmålet er om utsendelsen av politiets datautskrift medfører at forholdet er henlagt, jf. straffeprosessloven § 74. Etter min mening foreligger det ikke en beslutning om henleggelse. Utskriften med underretning om henleggelse berodde på at vedkommende som betjente politiets datasystem gjorde en tastefeil. Fordi feilen ikke ble rettet opp samme dag, ble det så produsert og sendt en utskrift dagen etter. En meddelelse som er avgitt på grunnlag av en slik feil, kan normalt ikke tillegges rettsvirkning.
- (18) Situasjonen er sammenlignbar med den som forelå i Rt. 1987 side 1288. I den saken hadde tiltaltes forsvarer i en sak hvor det var tatt ut tiltale for promillekjøring, mottatt et brev fra politiet med beskjed om at saken var henlagt. Lagmannsrettens beslutning om at saken skulle fremmes var begrunnet i at underretningen ikke ble ansett som et dispositivt utsagn eller som noen beslutning. Brevet skyldtes en sammenblanding av to saker, og berodde på en ren misforståelse. Kjæremålsutvalget forkastet et videre kjæremål over beslutningen. Lagmannsretten hadde ikke bygd på en uriktig forståelse av straffeprosessloven § 74 når det var lagt til grunn at en meddelelse avgitt på grunnlag av en slik misforståelse, ikke kunne likestilles med en beslutning om å innstille forfølgningen.
- (19) Avgjørelsen er kommentert av lagmannsretten i vår sak. Flertallet uttaler at den har mindre interesse etter at straffeprosessloven § 75 annet ledd ved endringslov 28. juni 2002 fikk sin någjeldende utforming. Jeg kan for min del vanskelig se at tilføyet nytt annet punktum i § 75 annet ledd har betydning for det som her er problemstillingen. Bestemmelsen fastslår at den tremånedersfrist for omgjøring av overordnet påtalemyndighet som følger av første punktum, gjelder også der påtalevedtaket ikke er truffet av kompetent påtalemyndighet. Den har som forutsetning at det er truffet et vedtak, og løser ikke spørsmålet om hva som skal til for at det skal sies å foreligge et vedtak.
- (20) Etter dette er det ikke nødvendig å gå inn på de spørsmål vedrørende omgjøring som har vært reist i saken.
- (21) Avslutningsvis finner jeg grunn til å bemerke:
- (22) Slik tingretten så på saken, og ut fra den begrunnelse som er gitt, ville den riktige prosessuelle formen vært avvisning og ikke frifinnelse. Dette følger av at påtalevedtak fra kompetent myndighet er en prosessforutsetning. Men det følger av den begrunnelse jeg har gitt for mitt standpunkt at saken skulle ha vært fremmet til realitetsbehandling også for det straffbare forhold etter tiltalebeslutningen post I. Konsekvensen er at denne delen av tingrettens og lagmannsrettens dommer må oppheves.
- (23) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens og tingrettens dommer oppheves for så vidt gjelder frifinnelsen for tiltalebeslutningen post I.

- (24) Dommer **Bruzelius:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (25) Dommer **Gussgard:** Likeså.
- (26) Dommer **Matningsdal:** Likeså.
- (27) Justitiarius **Schei:** Likeså.
- (28) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens og tingrettens dommer oppheves for så vidt gjelder frifinnelsen for tiltalebeslutningen post I.